

A NŐI RUHÁZAT REFORMJA ÉS A POLITIKA.

Írta: SCH. R.

A feminista mozgalomnak álbarátai és ellenségei sohasem mulasztják el az alkalmat, hogy tanácsot adjanak a feministáknak, mit is csináljanak „inkább”. Természetesen mindig mást, mint ami a feministáknál éppen aktuális. Így most is, amikor a politikai jogokért folyó küzdelem áll homloktérben, ezernyi tanáccsal szolgálnak, mit kellene ehelyett csinálni.

A gyilkos kalaptű és fátyol nyári históriájából kifolyólag sokan a női ruházat reformját tartják a legégetőbb, a politikai küzdelemnél is fontosabb kérdésnek.

A jogi, gazdasági és társadalmi hátrányok úgy szorítják minden oldalról a nőket, hogy náluknál senki sem tudhatja jobban, hol töri a cipő a lábukat, tehát mire van szükségük. Így hiába akarják a jóakarata tanácsadók a fejlődés szigorú törvényeihez alkalmazkodó mozgalmat irányából kiköccsenteni.

Szerte a világon, ahol szervezett nőmozgalom van, vérbeli feministának csak azt ismerik el, aki tényleg a nő felszabadítását azzal kezdi, ami csak saját akaratán múlik: saját testének páncélok és divathóbortok alól való felszabadításán.

De ugyancsak mindenütt rájöttek arra, hogy ehhez az akarathoz is politikai jogokra van előbb szüksége a nőnek. A politikát jogokat az értük küzdő nők – hogy ezt annyiszor el kell ismételni – nem végecélnek tekintik, hanem olyan eszköznek, amellyel az állami háztartásban a nemzet nagy családjában érvényesíthetik azt az akarataikat, melynek szinte megnyilvánulását is elnyomja a jogi alárendeltséggel megpecsételt gazdasági függőség. S ez a gazdasági függőség a ruhareformnak is egyik legnagyobb akadály.

A gazdasági függetlenséget olyan törvényhozási tettek biztosítják a nőknek, amelyeket csak maguktól a nőktől várhat el a társadalom.

Amíg a nők többsége a házasságot eltartási intézménynek nézi, amíg ezt az eltartási biztosítást a nemi jelleg legtermészetelenebb kidomborításával éri el, addig nincs igaza annak, aki a női ruházatkodás örültségeit a nők hiúságának tudja be. Az öltözködésnek emberi alakot megtagadó, testet és vele lelket is ölé mai formája nem egyéb, mint a nő nemi és gazdasági éhségének verseny-

kirakata. A törvényes vagy törvénytelen vevőnek szánt figyelmeztető. A magát észrevetetés élet-halál harca.

Hogy a nő ne szoruljon erre a természetellenes, nő méltóságot nélkülöző versenyre, ahhoz a szerelemnek más erkölcsi, a házasságnak pedig más jogi alapjára van szükség. Csupa olyan változás, amelyet nem erkölcsprédikációval, hanem a nő jogi és gazdasági helyzetének javításával érhetünk el.

Amíg a nő a gazdasági kényszer, a nevelés hiánya és az előítéletek hármasságában járja le életét, addig a nő cicomázása a férfi hiúságának a jele.

Mert mindaddig nem egyébnek a kifejezése, mint a férfi azon követelésének, hogy a nő csinosítsa, díszítse, kendőzze magát ő érte. Mert különben nem veszi észre. Csak nem fárad azzal, hogy a nők ezrei közül kikeresse a neki legjobban tetszőt? A melyik külsőségekben lehangosabb, aki pompájával legjobban kéri, azt veszik észre. S minthogy a nő manapság egyrészt gazdasági eltartása, másrészt nemi ösztöneinek kielégítése érdekében eladásra szoruló portéka, nem pedig a természetes rendeltetés szerint a nemi kiválasztásban választó szerepet játszó önálló tényező, kénytelen a férfi kicsinyes hiúságának hizelegni, ha ezzel önmagát és utódait tönkre is silányítja.

A nőmozgalom egyik sarkalatos programpontja a női öltözködés észszerű és esztetikai megváltoztatása. Mert nemcsak a testi épséget, hanem a szép iránt érzéket is pusztítja a természetes formáknak fittyet hányó női öltözködés. De hogy ezen a téren különös nehézséget éppen a férfiak támasztanak, azt a mozgalomnak minden munkása tudja. Olyan eszköz után kell hát nyúlni, amely a férfi ellentállásának megkerülésével célhoz vezet. Ezt az eszközt a törvényhozói hatalomban látjuk. Nemcsak ennek közvetett, a nő és férfi viszonyát emberségesebb alapra helyező, hanem közvetlen hatásában is.

Az egyletesdi útján propagált reform minden országban csak néhány ezer nőt ért el. Ilyen elenyészően kevesen merték magukat túltenni a közönség, a család, talán a legintimebben közelálló boszankodásán, szörnyűködésén. Ilyen kevésnek engedi meg anyagi helyzetet hogy szabók és cipészek ellentállását drága pénzen letörje. Csak ilyen kevés asszonyban elég erős a nemi méltóságnak az az érzése, amely nem tűri, hogy az asszony a nemi vonzódás területén a természetes szerepeket felcserélve halljon versenyezni, holott neki a választás szerepe jár ki.

Dióhéjban megvan az igazság a következő adomában: A füzött nő a maga álláspontjának igazolására azt eszelte ki, hogy egy féltékeny imádója rálőtt s csak a füző vaspántjai mentették meg az életét. A füzetlen pedig azzal védekezett, hogy miattuk nem törik magukat annyira a férfiak, köztük nem lövöldöznek, őket tehát nem is fenyegeti annyi veszély.

Ez az: a testét a saját ízlése szerint gondozó és védő asszony, magyarul: a „reformruhás” bors concours áll.

Nagyon sok leány hiába védekezik a páncélos viselet ellent a sablonos férjhezadásban szülői kötelességteljesítésük legfőbb törvényét ismerő anyák és apák a legerőszakosabb módszerrel küzdenek a leányok egészséges ösztöne ellen. A férfiakat nem vonzaná így eléggé a leány!

„Ma megint négy centiméterrel összébb húztam az

Ilonka miederét”, hallottam egyszer egy anyát a bálteremben dicsekedni. A szomszédos hölgy irigykedve nézte a táncosa karjában levegő után kapkodó, derékban hihetetlenül összehúzó Ilonkát, akinek hullámzó keble világosan mutatta, hogy a tüdejének felét sem használhatja a lélegzésnél. „Slamos asszonyt nem tűrök”, mondja akárhány férj, akinek szemében az egybeszabott, füzönélküli ruha a „slamposság” kifejezése.

„Feministának néznének” válaszolta egy hölgy, amikor az orvosa reformruhát írt elő neki.

„Az irodámban nem tűrhetek slafrokos tisztviselőnőt” jelentette ki már sok főnök és csak a minap történt, hogy egy iskolaigazgató az először reformruhában megjelenő tanítónőt energikusan rendre intette, mert a gyerekek azt hihetnék, másállapotban van a kisasszony. Az ilyen példák is igazolják, hogy mai helyzetében csak a gazdaságilag teljesen független, vagy a különös erkölcsi bátorsággal megáldott nő merhet ruházatában önálló lenni. Az egyleti agitáció ezt a bátorságot neveli ugyan, de nem érhet el e téren annyit és oly gyorsan, mint amennyit politikai úton végrehajthatnának az ilyen reformra törekvő nők.

Egy németországi nagy város orvostársaságának meghívására előadást tartottam a női ruházat reformjáról. Még az előadáson jelen volt feministák is meghököltek és merészen tartották első pillanatban azt a következtetést, hogy a női ruházat reformja érdekében első sorban meg kellene adni a nőknek a választójogot.

De amikor azokra a törvényhozási tényekre hivatkoztam, amelyek e kérdésben sok országban döntöttek, akkor elismerték az okoskodás helyességét.

Nem sokáig sütkérezhettem azonban az „eredeti felfogásért” kapott bökökben, mert a vitában szót kért annak a városnak egy szabónője és táskájából elővett egy csomó cégét hirdető reklám cédulát, amelyben főképen ugyanazokra hivatkozott, amiről én szoltam volt. Arról ugyanis, hogy törvényhozási úton lehet és kell az ifjúságot a női öltözködés reformjára kényszeríteni. Az a kizárólag reformruhák készítésével foglalkozó szabócég felsórolta, hogy:

Bulgáriában 1904-ben kelt közoktatásügyi rendelet tiltja a fűző viselését és kötelezővé teszi a reformruhát a leánygimnáziumok tanulói számára.

Romániában 1902. június 1-én kelt közoktatásügyi miniszteri rendelet büntetés terhe mellett tiltja az összes állami leányiskolák tanulóinak a fűző viselését.

A tornaórák idejére Németország, Hollandia, Franciaország és Oroszország leányiskoláiban kormányrendelet alapján tilos a fűző viselete. Olaszország, Portugália, Angolország és Románia reformmozgalmának súlyt és politikai ízt az illető országok királynéinak vezetése ad. Ez a négy királyné megfelelő törvények alkotását akarja elérni. A fűzőben elpetyhüdt izomzatú nőkhöz hiába fordul a mozgalom: túlságosan bele vénültek a fűzőbe, mintsem hogy testileg és lelkileg új formákhoz szokhassanak.

Az új generációt kell az egészség és természetes szépség mindenek fölé helyezésének megnyerni. De az öltözködésében szülőitől függő gyermek ízlését hiába nevel-

jük, ha a szülői akaratot nem tudjuk e téren megtörni. S azért nincs más mód, mint a törvényes kényszer.

Mindazokban az országokban, ahol a nők kikerültek a politikai kiskorúság neveléséből, a gyermeket fokozottabb mértékben védik. Törvényes eszközökkel csökkentik pl. a fiúk alkohol és nikotinfogyasztását és a leányok fűzőviselését. És a szülők, akik beletörődtek a gyermek újraoltásába, vagy egyéb hatóságilag előírt ceremóniába, ilyen úton ezt is megtanulták és meg fogják tanulni mindenhol, ahol ilyen törvényekkel kényszerítik a szülőket gyermekeik gondosabb testi nevelésére.

Még Kínában is a politikailag mindenható anyacsászárnak kellett a leányok lábelnyomoritása érdekében fellépni. Az európaiak Kínában hiába hadakoztak éveken át a lábelnyomoritás szörnyűsége ellen: csak a császárné hatalmi szava, a „rendelet” győzött és viszi most mind egészségesebb viszonyok felé a kínai nőket.

Addig azonban, amíg a nő nem függetlenítheti magát teljesen akarata szerint, amíg gazdaságilag apjától és férjétől, rosszabb jogi helyzete révén pedig a versenyben erősebb férfinél nagyobb mértékben függ a kenyér-adójától, amíg nemi ösztöneinek kielégítése gazdasági helyzetével a mai jog szerint törvényesen is össze van bonyolítva, addig a nő ruházódási bűnei is kizárólag a férfi autokráciájának terhére irandók.

Amikor a nők ennek az egyeduralomnak véget akarnak vetni, akkor mindazoknak a reformoknak érdekében küzdenek, amelyeket az emberek több-kevesebb jóakarattal a politikai küzdelem „helyett inkább” ajánlanak a feministáknak.